

Språka på svenska - Språkbruk i en invandrarfamilj från det forna Jugoslavien

---

Hamzagić, Erna

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:144066>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-07**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Universitetet i Zagreb
Filosofiska fakulteten
Institutionen för skandinavistik

Erna Hamzagić

SPRÅKA PÅ SVENSKA:

SPRÅKBRUK I EN INVANDRARFAMILJ FRÅN DET FORNA JUGOSLAVIEN

Masteruppsats

Handledare: Goranka Antunović, fil. dr., Anđel Starčević, fil. dr.

Zagreb, oktober 2021

Innehåll

1.	INLEDNING.....	1
1.1	Undersökningens ämne och mål	1
1.2	Undersökningshypoteser.....	2
2.	GRUNDBEGREPP	3
2.1	Språk.....	3
2.2	Språkkontakt	4
3.	UNDERSÖKNINGSMETOD	5
3.1	Deltagande observation	5
3.2	Sociolingvistisk intervju.....	6
3.3	Observatörens paradox	6
3.4	Observatöreffekt.....	7
3.5	Mål för deltagande observation och sociolingvistisk intervju.....	7
3.6	Utförande av fältarbete och transkription av intervjuer	8
4.	INFORMANTERNA	9
4.1	Generation 1a.....	9
4.2	Generation 1b.....	9
4.3	Generation 2.....	10
4.4	Inläring av det svenska språket	11
4.5	Svenska och bosniska – språkinläring och språkförvärv.....	11
4.6	Språkanalys av generationen 1a – Far, Mor och Dotter 1	12
4.7	Språkanalys av generationen 1b och generationen 2 - Dotter 2, Dotter 3 och Barnbarn	15
5.	ANALYS AV LJUDMATERIAL OCH RESULTAT.....	16
5.1	Introduktion.....	16
5.2	Analys av resultaten av deltagande observation	16

5.3	Halvstrukturerad sociolingvistisk intervjun med generationen 1b:s och 2:s medlemmar	23
5.4	Döttrarnas identitet och kommunikation på bosniska	25
6.	SLUTSATS.....	27

1. INLEDNING

1.1 Undersökningens ämne och mål

Det finns många personer som flyttade från forna jugoslaviska länder under Jugoslaviska kriget till andra länder, de flesta till väst-, nordväst- och nordeuropa. Deras flyttande betydde inte bara att de skulle möta andra kulturer, utan också att det skulle finnas kontakt mellan olika kulturer, bland annat mellan två språk – modersmålet och ett främmande språk. När man bor i ett nytt land kommer dessa två språk i kontakt med och påverkar varandra. Hur språken påverkat varandra i ett konkret fall är en av frågorna som den här undersökningen ämnar svara på. I detta arbete undersöker jag olika systemlingvistiska och sociolingvistiska aspekter av en familjs invandring till Sverige. Denna familj flyttade 1993 från forna Jugoslavien (Bosnien och Hercegovina) och har bott i södra Sverige sedan dess. Målet med det här arbetet är att undersöka utvecklingen av tvåspråkighet och behärsningen av språk hos tre generationen och hur det ser ut på grund av en fallstudie av nästan hela familjen. Arbetet är fokuserat på analys av områden i vilka man använder modersmålet och/eller främmandespråket och i vilken grad språken influerar varandra. Analysen av språk hos olika informanter pekar på olika förståelse av egna identiteten som bildats genom språk. När deltagande observation och den sociolingvistiska intervjun utfördes, fanns alla informanter på en plats, vilket också gjorde det möjligt att få insikter om språkmodaliteter av bilinguala talare, kodväxling, språkkontakt och kommunikationsdivergens och språkutvecklingen efter utvandringen från hemlandet. Undersökningen fokuserar på talat språk, vilket betyder att skrivspråk inte har analyserats.

1.2. Undersökningar av tvåspråkighet bland utvandrare

Språkkontakt är inte något nytt undersökningsfenomen, utan det väckte språkforskarens intresse mycket tidigare. Einar Haugens och Uriel Weinreichs verk, som har sitt ursprung på 1950-talet, idag är en inspiration för lingvister som undersöker detta fenomen.

Weinreich (1953:5) placerar fenomenet språkkontakt hos individen och påstod att språk är i kontakt om en person använder dem omväxlande. Mer om undersökning som är relaterad till tvåspråkighet skriver jag i underkapitlet 2.2. Haugen (citerad i Clyne, 2003:5) har delat den

första generationen i generation 1a och 1b för undersökningen av språkkontakt. Generation 1a uppvisar vanligtvis inte uttal som är lika med det hos infödda majoritetsspråktalande, och de har inte heller haft tidiga barndomsupplevelser eller någon tidig undervisning i det språket. Generation 1b delar några egenskaper med generationen 2 – deras uttal är som infödda talares på båda språk, de har barndomsupplevelser på båda språken på grund av tidig migration och de har fått undervisning på majoritetsspråket. Precis som Haugen satte jag den arbiträra gränsen mellan generation 1a och 1b vid 12 år. (ibid.)

Mitt arbete är starkt påverkat av den fördjupade fallstudie av Anđel Starčević (2014). I sin doktorsavhandling undersökte han tvåspråkighet hos en kroatisk familj på fyra som har bott i Kanada sedan 1974. Avledningen började med en historisk överblick av den kroatiska invandringen till Kanada och en beskrivning av undersökningsmetoden, fortsatte sedan med en överblick av tidigare undersökningen av språkkontakt och tvåspråkighet och slutade med resultat och analys av intervjuer. Mitt arbetets struktur bygger på den i Starčević (2014).

Tidigare undersökning av språkvarianter och språkkontakt kommer att diskuteras mer detaljerat i underkapitel 2.1 och 2.2, medan den teoretiska ramen för undersökningsmetoder kommer att diskuteras i kapitel 3.

1.2 Undersökningshypoteser

Min hypotes var att generationen 1a, dvs. föräldrar och den äldsta dottern, alltså de som utvandrade från Bosnien och flyttade till Sverige, lärde sig svenska med svårigheter och identifierar inte med Sverige och den svenska kulturen. Antagandet är att deras modersmål är bosniska.

Hypotesen för generationen 1b, alltså de andra två döttrar, var att de hade lättare att lära sig det främmande språket (svenska) och att de använder svenska mer än generationen 1a, medan de inte pratar modersmålet lika bra. Generationen 1b pratar bosniska i huvudsak med familjen.

Hypotesen för generationen 2 är att de pratar svenska som modersmål och identifierar sig med svenskar i högre grad än generationen 1a och 1b gör det.

2. GRUNDBEGREPP

2.1 Språk

För att kunna analysera familjens tal, är det viktigt att definiera några av de termer som kommer att användas i detta mastersarbete. Det grundläggande fenomenet jag kommer att behandla är **språk**. Som Trudgill (2000:2) har formulerat det, språket är inte någon enkel, unik kod som alla människor använder på samma sätt i alla situationer. Ronald Wardhaugh definierar språk som "what the members of a particular society speak" (Wardhaugh 2006:1). Trudgill (2000:2) säger att lyssnaren kan få inblick i vårt förflutna och vår personlighet genom vårt tal. Från detta härleder han två viktiga aspekter ur en social synvinkel: "first, the function of language in establishing social relationships; and, second, the role played by language in conveying information about the speaker". Den andra aspekten spelar en "avslöjande" roll, dvs. den avslöjar identitetsmoment. (ibid.) På grund av sin roll är den andra aspekten extremt viktig för sociolingvistisk undersökning, som inte bara är baserad på språkformer utan också på sociologiska element som avspeglas i språk.

Ett språk är inte unikt, universellt, utan består av många **varieteter**. Som Wardhaugh (2006:5) skriver: "[...] in actual fact [...] language will exhibit considerable internal variation, and single-style speakers will not be found (or, if found, will appear to be quite 'abnormal' in that respect, if in no other!)". Dessa variationer kan också vara dialekter, som exempelvis götamål och sydsvenska mål. Sådana beslut fattas på grundval av sociologiska snarare än språkliga fakta. Det finns mycket vanliga politiska skäl som påverkar separationen av en varietet från en annan eller ett språk från ett annat. För att talare av två olika dialekter ska kunna kommunicera lättare har många länder dock ett standardspråk. Standardspråket är också en varietet "which is usually used in print, and which is normally taught in schools and to non-native speakers learning the language." (Trudgill 2000:6). Eftersom språk inte bara är ett lingvistiskt fenomen, är det möjligt att med hjälp av talarens språkliga val se vilken syn hen har på sitt eget språk. En talare kan av vissa ekonomiska, sociologiska eller politiska skäl betrakta en språkvarietet som bättre eller att denna språkvarietet har högre status än en annan språkvarietet. Av samma skäl kan en talare betrakta en språkvariation som mindre viktig eller av lägre status. Av detta framgår att språk inte bara är ett lingvistiskt fenomen utan också ett sociologiskt fenomen. (ibid.)

2.2 Språkkontakt

Språkkontakt anses vara ett språkligt fenomen med två möjligheter. Två språk är i kontakt ”när ett ord eller en fras från ett språk tas in i det andra språkssystemet” (Filipović 1986:17), dvs under processen av inlåning av ett ord eller fras från ett språk till ett annat. Dessutom kan språk vara i kontakt när någon bestämmer att lära sig ett främmande språk. (ibid.) Detta är en av många definitioner av språkkontakt, eftersom språk i kontakt intresserade lingvister redan på 1800-talet, om vilket Rudolf Filipović skriver i sin bok "Teorija jezika u kontaktu" (*Teorin om språk i kontakt*).

En av termerna relaterade till språk i kontakt är tvåspråkighet (bilingualism). Li Wei (2000:5) påstår att tvåspråkighet blir allt vanligare i dagens samhälle där människor i allt högre grad använder två eller flera språk på jobbet och i familjen. Wray och Bloomer (2006:46) anser att tvåspråkighet är svårt att beskriva eftersom det finns många olika situationer och kunskapsnivåer och man använder termen när “[...] individuals know two languages (bilingualism) or more than two (multilingualism), they may have equal fluency and ability in them or some (however minimal) ability in one language together with fluency in one or more others” (ibid.). Från beskrivningen är det uppenbart att tvåspråkighet från ett lingvistiskt perspektiv inte kräver flytande kunskaper i båda språk. Grosjean (2008:78) förklarar att ”in many bilingual situations one language is more active than the other”. Direkt relaterat till tvåspråkighet är kodväxling (*code-switching*), som inkluderar ”skilled manipulation of overlapping sections of two (or more) grammars” (Wei 2000:17). Wei tillägger att “there is virtually no instance of ungrammatical combination of two-languages in code-switching, regardless of bilingual ability of the speaker“ (ibid.). Kodväxling är ett snabbt språkbyte och inte en kombination av två typer av grammatikregler, den innebär alltså grammatisk integration av ett språk i ett annat (Trudgill 2000:106). En tvåspråkig person kan bara använda kodväxling med människor som talar samma språk om kommunikationen ska lyckas. I samtal med personer som talar bara ett av de omfattade språken kommer den tvåspråkiga personen inte använda kodväxling eller kommer hen bruka det i mindre utsträckning än med tvåspråkiga personer, om hen är medveten om det. (ibid.) Kodväxling sker inte nödvändigtvis mellan två språk, det kan också inträffa när en person använder två eller flera språkvarianter i ett sammanhang eller i ett samtal (Labov 1978:189). Förutom tvåspråkighet är *dual-lingualism* också viktig för denna undersökning, som Lincoln (citerad i Starčević 2014: 65) definierade som ”ett mönster för

språkanvändning där två talare i ett samtal på två olika språk konsekvent talar ett språk för att svara på yttranden på ett annat språk."

3. UNDERSÖKNINGSMETOD

3.1 Deltagande observation

Jag genomförde undersökningen med informanter som är medlemmar av en familj på nio personer, främst genom metoden **deltagande observation** (eng. participant observation). Det är en etnografisk metod som möjliggör insamling av data även för sociolingvistisk analys. Som Labov (1984:30) beskriver det, deltar den deltagande observatören (eng. participant-observer) i livet i det samhälle hen studerar och minskar därmed avsevärt observatöreffekten i förhållande till intervjumetoden. Wray och Bloomer säger att denna metod kan tillämpas utan kunskap från informanterna för att helt ta bort observatöreffekten och observatörens paradox, men detta anses vara oetiskt (2012: 169). I den här undersökningen har jag fått informanternas tillåtelse att när som helst börja spela in spontana samtal och att använda det inspelade materialet för undersökningens ändamål utan att använda privat eller känslig information. Wardhaugh (2006:153) och Trudgill (2000:86) listar fyra olika talstilar: informellt tal, avslappnat tal, mer formellt tal vid intervjuer och högläsning av en berättelse och det mest formella talet, när man läser en lista med ord högt. Den tillämpade metoden för deltagande observation anser den första talstilen, dvs. den informella dvs. avslappnat tal. På detta sätt undviks informellt tal och språkliga konstigheter som inte var så närvarande i formella intervjuer. En nackdel med denna metod är att man kan samla in material som inte är relevant för undersökningen (Wray och Bloomer 2006:169). Författarna (ibid.) påstår också att det ofta är omöjligt att förutsäga i vilken riktning samtalen kommer att utvecklas, vilket ytterligare komplicerar undersökningen. Informanternas avslappnade tal förekommer inte bara under deltagande observation utan det kan också förekomma under en formell intervju. Labov (2000:86) till exempel brukar fråga sina informanter under en intervju om de någonsin hade befunnit sig i en farlig situation där de kunde ha dött. Informanterna svarade sedan känslomässigt och glömde att de deltog i en formell intervju. Deras tal blev därmed mer avspänt, informellt och informanterna brukade glömma "riktigheten" i sitt eget tal och talade som de normalt gjorde. (ibid.)

3.2 Sociolingvistisk intervju

Förutom avslappnad konversation genomförde jag också den kvalitativa undersökningen genom en **halvstrukturerad sociolingvistisk intervju**. En sociolingvistisk intervju är som en konversation med en eller flera personer som svarar. En sådan intervju är ett format som gör det möjligt för forskaren att anpassa eller helt ändra de förberedda ämnen och frågorna beroende på intervjuförloppet på grund av oförutsägbarheten i svaren som informanterna kommer att ge (Wengraf 2001:5). Till skillnad från den klassiska formella intervjun är denna form av utfrågning mer avslappnad och registrerar därmed informanternas "mer naturliga tal" (Milroy och Gordon 2003:57-58). Bowerman (2008:122) säger att en halvstrukturerad eller ostrukturerad intervju är en typ av naturlig språklig datainsamling. Ibland är det bra att genomföra en intervju individuellt för att undvika konflikter mellan informanterna om ett ämne som är svårt för dem – men, å andra sidan, när den genomförs med flera informanter samtidigt är det möjligt att lägga märke till deras interaktioner och skapa en mer avslappnad atmosfär för ytterligare intervjuer (Labov 1984:48). Under intervjuer noterade jag all viktig information och alla intervjuer spelades in.

3.3 Observatörens paradox

Som nämnts tidigare sker den så kallade **observatörens paradox** under den sociolingvistiska intervjun. Labov säger att forskarnas mål är "att observera hur människor talar när de inte observeras" (Labov 1978:209). I intervjuer är detta det exakta problemet - informanten är medveten om att hen observeras och att hens språkproduktion spelas in, och detta påverkar själva produktionen direkt. Dessutom säger Bloomfield (1973:497) att "(t)he observer who sets out to study a strange language or a local dialect, often gets data from his informants only to find them using entirely different forms when they speak among themselves". Han säger också att informanterna kan skämmas för de former de använder så att de följaktligen kan använda några andra i intervjun. Av dessa skäl varnar Labov att vi i de första intervjuerna inte kan vara säkra på att vi kommer att få data som återspeglar informantens sätt att tala och det ordförråd hen använder när forskaren inte är närvarande (Labov 1978:209). För att undvika eller minska observatörens paradox säger Labov att intervjuformatet borde ändras efter behov eller att frågor som väcker starka känslor borde ställas (Labov 1978:86).

3.4 Observatöreffekt

Bowern (2008:156) säger att **observatöreffekt** (eng. researcher effect) alltid är närvarande "no matter how much you are able to include community views in your research, to consult with the language community [...] you are still a researcher conducting observations on the language and its speakers". Till skillnad från observatörens paradox, anser Bowern att observatöreffekten har en mer negativ effekt på informanterna och kan orsaka spänningar i samhället som studeras. Observatöreffekten är en form av reaktivitet där en forskares kognitiva partiskhet omedvetet påverkar deltagarna i en undersökning. Därför måste forskaren eller observatören vara diskret och försöka störa informantens vanliga dynamik så lite som möjligt. Jag har försökt följa denna princip i min undersökning.

3.5 Mål för deltagande observation och sociolingvistisk intervju

Vid genomförandet av undersökningen inspelades mer än fyra timmars material, vilket omfattade inspelningar av konversation under både den deltagande observationen och utfrågningen genom semistrukturerade sociolingvistiska intervjuer. Genom intervjuer samlades biografiska data från varje medlem och deras självbedömning av kunskaper i svenska och bosniska. Förutom detta pratade informanterna under intervjuerna om sin början med att lära sig svenska och problem de stött på och fortfarande stöter på idag när det gäller språk. Slutligen kommenterade informanterna också förhållandet mellan identitet och språk. Informanterna från den första generationen och informanterna från den generationen 2 undersöktes separat så att en generationens svar inte skulle påverka den generationen 2:s svar. Varje generation undersöktes individuellt för att möjliggöra för forskaren att bättre interagera med familjemedlemmarna och minska observatörsparadoxen. Generationen 1b och 2 intervjuades tillsammans eftersom generation 2:s informant var för ung för att delta i intervjun på samma sätt som de andra informanterna. Intervjuerna uppmuntrade berättande om familjemedlemmarnas personliga upplevelser. Genom deltagande observation noterades språkliga ovanligheter som kunde ha missats i intervjun. Om det inte hade förekommit någon interaktion mellan familjemedlemmar tidigare, uppmuntrades de att kommunicera med varandra spontant, vilket hjälpte minska observatörens paradox. Allt ägde rum i deras vardagliga miljö. Dessa metoder användes med det yttersta målet att få inblick i

språkmodaliteterna liksom språkattityder som används av en utvandrarfamiljs medlemmar från forna Jugoslavien som flyttat till Sverige.

3.6 Utförande av fältarbete och transkription av intervjuer

Undersökningen genomfördes i januari 2020 i en svensk stad som ligger i Skåne. Konversationer och intervjuer spelades in med en ljudinspelningsapplikation på mobilen. Under den perioden bodde forskaren i generationen 1a:s – **Mor** och **Fars** – lägenhet. Även om den äldsta dottern, generationen 1b:s och generationen 2:s familjemedlemmar inte bor i samma lägenhet som generationen 1a, besöker de varandra ofta, vilket gav möjlighet till omfattande anteckningar på ömsesidig interaktion. Forskarens närhet till medlemmar i informanternas familj var möjlig tack vare familjeband. Konversationerna spelades in i generationen 1a:s lägenhet, med undantag av en intervju med generationen 1b och generationen 2 som ägde rum i **Dotter 2**:s hus och en intervju med **Dotter 1** som ägde rum under en promenad i parken. Det gjordes 14 ljudinspelningar, varav 12 under deltagande observation och två under intervjuerna. Inspelningar från deltagande observation gjordes i spontana ögonblick, oftast ostörda av forskare. En intervju genomfördes med **Far** och **Mor** och den andra med de andra informanterna. Inspelningen under deltagarens observation ägde rum vid tidpunkter då mer än två medlemmar i informanternas familj uppehöll sig i samma rum. I transkriptioner av ljudinspelningarna är den aktuella talaren markerade med förkortningar i texten: M - mor, F - far, D1, D2 eller D3 - döttrar, B - **Barnbarn**, Fo - forskare. Avskriften utelämnar delar av intervjun som är för privata, som inte är tematiskt relaterade till själva undersökningen eller som kan avslöja informanternas identitet.

Innan intervjuerna påbörjades, förberedde jag frågor, vilka dock ändrades vid ankomsten till undersökningsplatsen för att samla in data och information så framgångsrikt som möjligt. Familjemedlemmarna fick förklaringar om vilken typ av undersökning detta var redan tidigare per telefon och återigen vid ankomsten på plats. På grund av familjeförhållandet skapades snabbt en avspänd atmosfär där informella samtal lätt äger rum. Den högsta formalitetsnivån rådde under intervjun, vilket bekräftar observatörens paradox. De äldre medlemmarna i generationen 1a (**Mor** och **Far**) var mycket mer formella i intervjun än den yngre medlemmen i generationen 1a (**Dotter 1**), generationen 1b (**Dotter 2** och **3**) och generationen 2 (**Barnbarn**).

4. INFORMANTERNA

För denna undersökning är det viktigt att komma ihåg att informanterna kommer från området i forna Jugoslavien där de bodde i ett område i dagens Bosnien och Hercegovina, inte långt från gränsen till Kroatien. Informanterna påstår att de talar bosniska.

Generationen 1a:s och 1b:s modersmål är bosniska, och generationen 2:s informant är född i Sverige och betraktar svenska som sitt modersmål.

4.1 Generation 1a

Modern i familjen (**Mor**) föddes 1950 i Bosanski Novi (idag Novi Grad). Hon växte upp i närhet av denna stad, där hon träffade sin man (**Far**) och uppfostrade fyra döttrar med honom. Fadern (**Far**) föddes 1949 i Bosanski Novi (idag Novi Grad). Precis som **Mor** bodde han och arbetade i närheten av staden. På grund av kriget lämnade de och deras fyra döttrar landet 1993 och åkte till Sverige. Sverige var inte deras val, men vid den tiden fanns byråer som transporterade flyktingar till Sverige och Danmark med buss. När de kom till Sverige bodde de i ett flyktingläger i södra delen av landet med andra flyktingar från forna Jugoslavien. Ett år senare, 1994, fick de asyl. Från flyktinglägret flyttades de till en stad i centrala Sverige, och efter sex månaders vistelse i denna stad flyttades de till en stad i södra delen av landet, där de bodde tills nyligen.

Dotter 1 föddes 1972 i Bosanski Novi (idag Novi Grad). Hon är den äldsta dottern. Hon kom till Sverige med sina föräldrar och systrar när hon var 21 år gammal. Hon studerade svenska på SFI (Svenska för invandrare) kursen i sex månader, varefter hon började på yrkesutbildning på en CNC-maskin. Efter examen på yrkesutbildning började hon på universitet. Sedan dess har hon tagit examen på universitetet och har arbetat i sitt yrke i flera år.

4.2 Generation 1b

Mor och **Far**, som tillhör generationen 1a, har fyra döttrar, men bara tre deltog i denna undersökning, utav vilka en också hör till generationen 1a. **Dotter 2** och **Dotter 3** hör till generationen 1b. Den fjärde dottern uteslöts från undersökningen på grund av hennes mindre

frekventa besök hos föräldrarna som jag bodde med under undersökningens gång. Dessutom var det uppenbart att undersökningen ändå skulle bli ganska omfattande.

Dotter 2 föddes 1981 i Bosanski Novi (idag Novi Grad). Hon började lära sig svenska snart efter familjen kommit till Sverige, och hon lärde sig språket tillsammans med sin yngsta syster i en grupp som inkluderade barn mellan 8 och 13 år. De lärde sig svenska av en svensk lärare och hon började grundskola med svenska barn ett år senare. När hon tagit examen på gymnasieskolan, började hon studera ekonomi på universitetet. Hon tog examen på universitetet i Sverige och arbetar inom sitt yrke.

Dotter 3 föddes 1984 i Bosanski Novi (idag Novi Grad). Efter att hon kommit till Sverige läste hon svenska i ett halvt år, liksom **Dotter 2**, och därefter gick hon i skola med svenska barn. Hon var en utmärkt elev i skolan och redan efter det första året överfördes hon till och med till en högre klass. Efter att hon tagit examen på gymnasiet, läste hon juridik på universitet. Hon arbetade i ett tag i Bryssel, men återvände till Sverige ett år senare, där hon fortfarande bor och arbetar.

4.3 Generation 2

Första generationens **Mor** och **Far** har två **Barnbarn**, och båda är barn till **Dotter 2**. Bara det äldre **Barnbarnet** inkluderades i denna studie, eftersom det yngre, bara sju år gammalt, har ansetts för ungt.

Barnbarnet föddes 2008 i Sverige. Hon lärde sig svenska och bosniska i familjen från tidig ålder. Förutom hennes mor, kommer hennes far också ursprungligen från Bosnien och Hercegovina och hans modersmål är bosniska. Även om hon kan bosniska, talar hon det bara inom familjen, men även då är det en sällsynthet. Hon använder svenska för daglig kommunikation. Under de senaste fyra åren har hon läst bosniska i skolan som valbart ämne. **Dotter 2**, hennes mor, säger att familjen försökte, efter hennes barn föddes, tala bosniska mer än tidigare så att barnen kunde lära sig så många bosniska ord som möjligt.

4.4 Inlärninɡ av det svenska språket

Generationerna 1a och 1b har bott i Sverige i 27 år, och generation 2 föddes i Sverige och har bott i Sverige i 12 år. Ingen familjemedlem hade hört hur svenska låter innan de åkte till Sverige. Generation 1a flyttade i fyrtioårsåldern (**Dotter 1** var dock 21 år) och började senare lära sig svenska. Deras språkkunskap är därför mindre än de kommande två generationernas. Inom den första generationen skiljer sig kunskapsnivån åt mycket mellan **Mor**, **Far** och **Dotter 1**. **Mor** och **Far** studerade svenska tillsammans på kursen svenska för invandrare, och **Far** visade inte mycket intresse för att lära sig svenska jämfört med **Mor**. Båda bryter när de pratar svenska. **Dotter 1** började lära sig svenska i tjuugoårsåldern, så en utländsk accent kan märkas då och då. Hon hävdar själv att en främmande accent oftast hörs i ord som innehåller en bokstav med omljud (ä, ö).

Generationen 1b lärde sig språket utan större problem. **Dotter 2** och **Dotter 3** kom till Sverige i tidiga tonåren. De började genast lära sig svenska och ett år efter ankomsten till Sverige deltog de i regelbunden skolundervisning på svenska. Alla döttrar, inklusive **Dotter 1**, avslutade framgångsrikt universitetsprogram i Sverige och på svenska. Generationen 2 föddes i Sverige och lärde sig svenska som modersmål och började lära sig bosniska av sin mor (**Dotter 2**), far, mammas systrar (Döttrar 1 och 3), farfarn (**Far**) och mormorn (**Mor**). Hon började också läsa bosniska i skolan 2016.

Trots att inte alla familjemedlemmar är lika flytande i svenska och bosniska, är alla tre generationerna tvåspråkiga eftersom de använder två språk i vardagen.

4.5 Svenska och bosniska – språkinlärninɡ och språkförvärv

Under undersökningen i Sverige bad jag informanterna att göra en självbedömning av sina språkkunskaper. Genom självbedömningen kunde jag se hur de värderar sina språkkunskaper i bosniska och svenska. Dessutom kunde jag jämföra dessa resultat med undersökningsresultaten. För självbedömning av språk använde jag den gemensamma europeiska referensramen för språk (GERS), och till de informanter som inte tidigare kände till denna ram presenterade jag graderna och beskrivningar av dessa grader. **Mor** och **Far** bestämde sig för bara en nivå för alla kategorier, och trodde att deras kunskaper är likadana inom alla områden.

Tabell 1 - Själbedömning av språkkunskaper (bosniska) enligt GERS

	Tal	Lyssnande/ förståelse	Helhetsbedömning
Mor	C2	C2	C2
Far	C2	C2	C2
Dotter 1	C2	C2	/
Dotter 2	B1	B1	/
Dotter 3	A2	B1	/
Barnbarn	A1	A2	/

Tabell 2 - Själbedömning av språkkunskaper (svenska) enligt GERS

	Tal	Lyssnande/ förståelse	Helhetsbedömning
Mor	C1	C1	C1
Far	B1	B1	B1
Dotter 1	C2	C2	/
Dotter 2	C2	C2	/
Dotter 3	C2	C2	/
Barnbarn	C2	C2	/

4.6 Språkanalys av generationen 1a – **Far, Mor** och **Dotter 1**

Far och **Mor** pratar bosniska som modersmål och bedömde därför sina kunskaper i detta språk på högsta nivån. Deras nivå i svenska skiljer sig dock avsevärt. Medan **Mor** bedömer sin svenska som nivå C1 klassificerar **Far** sin svenska som nivå B1. De hade börjat lära sig svenska på SFI-kursen (svenska för invandrare). Även om de inte var tvungna att gå på kursen, tog **Mor** och **Far** nästa examen tillsammans. Dessutom ansökte de till den kommunala vuxenutbildningen (komvux), men **Mor** hade svårt att delta i föreläsningar eftersom hennes far (Morfar) kom till Sverige för hjärtkirurgi under den tiden, och hon tog hand om honom. Trots att hon tog hand om Morfar och gick på kursen och skolan, behärskade **Mor** svenska för

vardagskommunikation på ganska hög nivå. Hon fick mycket hjälp med det av en svenska som hon blev vän med under den tiden. Svenskan besökte henne och hjälpte henne lära sig svenska. Svenskan lämnade papper på olika föremål i lägenheten med svenska namn för dem. Nästa gång hon kom på besök tog svenskan papper och frågade **Mor** vad dessa föremål hette. Å andra sidan lärde sig **Far** svenska och gick i skolan eftersom **Mor** övertalade honom att göra det, men i många år trodde han att han skulle återvända till Bosnien och Hercegovina. Först nu, 27 år senare, börjar han acceptera faktumet att han inte kommer att återvända trots allt. **Dotter 1**, den äldsta dottern, kom till Sverige när hon var 21 år gammal. Det var första gången hon hörde svenska och började lära sig språket. Hon bedömer sina kunskaper i svenska och bosniska högt - hon sätter sin svenska i både tal och förståelse på nivå C2, och hon bedömer den bosniska förståelsen på C2-nivå, medan hon sätter talet på nivå C1.

När jag bodde hos **Far** och **Mor** under min undersökning i Sverige kunde jag lyssna på deras samtal med varandra dagligen. De pratar med varandra på bosniska och kommunicerar med sina döttrar och **Barnbarn** på samma sätt. De talar svenska bara ibland, främst när något inte är klart för **Barnbarnet**. På grund av faktumet att svenska nästan aldrig användes framför mig (jag bevittnade bara ett telefonsamtal med **Mor** på svenska och det handlade om att beställa läkemedel) finns det inga övergångar från bosniska till svenska eller tvärtom i ljudmaterialet. Jag har bara noterat några meningar på bosniska där ett ord lånas från svenska.

M: Hoću li ja vama *korva* ispeći ili ću vam ispeć piletine? ("Ska jag steka korv eller kyckling till er?")

D2: Jag har ätit mat hemma.

M: Imaš jednu *burkicu* graha tamo dolje ("Det finns bönor i en liten burk där under,")

M: Znaš što nane predlaže? Kad smo ovako svi zajedno da *umgås*, da ne uzimamo ovako telefone. ("Vet du vad mormor föreslår? När vi alla är så här tillsammans att umgås, tar vi inte telefonerna så.")

I alla exemplen var det **Mor** som lånade ord från svenska. Förutom att låna substantiv från svenska lånade **Mor** ofta diskurspartiklar *liksom*, *alltså* och *ju*. Dessa exempel noterades i samtal med döttrar eller **Barnbarn**, men hon lånade aldrig svenska ord eller uttryck i samtal med **Far**. **Far**, till skillnad från **Mor**, använde inte svenska ord när han talade bosniska.

För den här undersökningen frågades **Mor** och **Far** på vilka språk de bad, svor, tänkte och drömde (jfr. Starčević 2014:130, Hlavac 2003:338).

Tabell 3 – Dominansdomäner

	Mor		Far		Dotter 1	
	bosniska	svenska	bosniska	svenska	bosniska	svenska
Bön	+		+			+
Svordom	+	+	+			+
Tänkande	+		+		+	+
Drömmer	+		+		+	+

Mor och **Far** använder bosniska inom alla undersökta livssfärer. Endast **Mor** uppgav att hon inte använde bara bosniska, utan också svenska svordomar. **Far** vårdar sitt bosniska språk. Faktumet att han dagligen följer nyheter och olika program på bosniska och kroatiska tv-kanaler har också bidragit till att han behållit det bosniska språket. **Mor** tittar på samma kanaler med **Far**, men hon har inga problem med att titta på utländska serier (mexikanska, turkiska) med svenska undertexter eller tv-program och serier som ursprungligen är på svenska. **Dotter 1** använder svenska för bön och svordomar och sa att svära "na bosanskom zvuči pregrubo" (*låter för grovt på bosniska*). Hon tänker på både bosniska och svenska, beroende på vad hon tänker på. Hon påstår att hon drömmer också på svenska och bosniska, beroende på vilket språk personen hon drömmer om talar i verkligheten.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att **Mor** och **Far**, efter så mycket som 27 år i Sverige, talar bosniska som sitt modersmål och huvudspråk inom familjen. Svenska som främmande språk används bara när det är nödvändigt, till exempel på affären, hos läkare osv. **Mor** har lärt sig svenska bättre genom åren och har i sin självbedömning lagt det på en högre nivå än **Far**. Även om hon nästan alltid talar bosniska, sätter hon ibland in svenska ord i talet, mest substantiv, men också adverb och diskurspartiklar. **Far** bedömde sin svenska sämre än **Mor**. Han använder den extremt sällan och, till skillnad från **Mor**, sätter inte in svenska ord på bosniska. Hypotesen att det var svårt för dem att lära sig svenska är bara delvis korrekt eftersom **Mor** lärde sig svenska utan stora svårigheter. Hypotesen är helt korrekt angående **Far**.

4.7 Språkanalys av generationen 1b och generationen 2 - **Dotter 2**, **Dotter 3** och **Barnbarn**

Döttrarna lärde sig bosniska och svenska annorlunda än deras föräldrar. **Dotter 2** kom till Sverige vid 12 års ålder. Hon började lära sig svenska tidigt, så hon fortsatte att gå i skolan. Eftersom hon kom till Sverige ung bedömde hon sin förståelse av bosniska och möjligheten att tala den på B1-nivå. Hon bedömde sin förståelse och talande på svenska på nivå C2. **Dotter 3**, den yngsta dottern, kom till Sverige vid 9 års ålder. Liksom **Dotter 2** började hon lära sig svenska tidigt och kom snart in i vanlig skola. Vid självbedömning satte hon bosniska på en låg nivå, förståelse på nivå B1 och tal på nivå A2. Liksom **Dotter 2** bedömde hon sin förståelse av svenska och kunskapen att tala den på nivå C2.

Barnbarnet föddes och har bott i Sverige i 12 år. Hon lärde sig bosniska inom familjen, särskilt från sin mormor (**Mor**) och morfar (**Far**), och började läsa bosniska i skolan som valbart ämne 2016. Hennes föräldrar hjälpte henne att bedöma sina kunskaper i intervjun och hon bedömde att hennes förståelse av det bosniska språket var på nivån A2, och hennes tal var något svagare, på nivån A1. Svenska, som modersmål, bedömdes på båda domänerna på nivå C2.

Jag utforskade dominansdomänerna i både generationen 1b och generationen 2 inom samma områden som hos föräldrar: bön, svordomar, tänkande och drömmar.

Tabell 4 - Dominansdomäner

	Dotter 2		Dotter 3		Barnbarn	
	bosniska	svenska	bosniska	svenska	bosniska	svenska
Bön		+		+		+
Svordom		+		+	/	/
Tänkande		+		+		+
Drömmar	+	+		+		+

I tabellen 4 är det uppenbart att det svenska språket dominerar i generationen 1b och 2. **Dotter 2** angav svenska på alla områden, medan även bosniska förekommer i drömmar, som hos **Dotter 1**. **Dotter 3** uppgav svenska på alla områden. Hon sa att även när hon drömmar om någon som inte talar svenska, som till exempel sin farfar, drömmar hon om att han talar svenska.

Barnbarnet listade svenska på alla områden. Med tanke på hennes ålder ombads hon inte att kommentera svärande.

5. ANALYS AV LJUDMATERIAL OCH RESULTAT

5.1 Introduktion

I den här delen av arbetet kommer jag att behandla analysen av ljudmaterial som samlats in under deltagande observation och sociolingvistiska intervjuer. Analysen gäller språket och bosniskans och svenskans inflytande på varandra. Eftersom det handlar om tre generationer av en familj kommer det vara möjligt att märka skillnaderna i deras språkinlärning och -förvärv. Generationen 1a kom till Sverige med en redan definierad identitet och en tydlig attityd om sitt modersmål. Generationen 1b, beroende på om det gäller den äldre dottern eller de yngre döttrarna, har inte någon lika tydligt definierad identitet, och inte alla döttrar betraktar bosniska som sitt modersmål. Den andra dvs. den yngsta generationen föddes i Sverige och kopplar därför sin identitet till Sverige och upplever svenska som sitt modersmål.

5.2 Analys av resultaten av deltagande observation

Under deltagande observationens gång pratade **Dotter 1**, generationen 1b och generationen 2, till skillnad från **Mor** och **Far**, både svenska och bosniska. Observatörens paradox observerades också i den här undersökningen: **Barnbarn** pratade bosniska med mig, även om hon enligt andra familjemedlemmar nästan aldrig talar bosniska, inte ens med andra familjemedlemmar som bor i Bosnien och inte talar svenska. Men hon pratade svenska med sin syster och andra familjemedlemmar.

Följande exempel noterades under deltagande observation. Medlemmar var tidigare medvetna om att jag skulle spela in konversationer då och då, men att jag inte skulle använda känsligt och/eller personligt innehåll för denna undersökning. Ämnen är slumpmässiga, beroende på konversationsförloppet.

Exempel 1:

D3: Je li nisi ti bila *mätt*? ("Var du inte mätt?")

B: *Nej, jag vill ha lite.*

D3: Nemoj dirati sve onda, jedno uzmeš ("Rör inte vid allt då, du tar en")

Exempel 2:

D3: *Alltså* to je... previše je točno. I vamo... nemoš ti izaći, ali prošetajte pa ćete vid'ti... *alltså det är liksom...* ruže... ("Alltså det är... riktigt för mycket. Och här... du kan inte gå ut, men ta en promenad så får du se...alltså det är liksom... rosor...")

Fo: Cherry blossom?

D3: *Ja, alltså* ruže se bijele na drvetu. ("Ja, alltså rosor är vita på trädet.")

D2: *Till nästa vecka* će to sve otpasti kad zamrzne. ("Till nästa vecka kommer det att falla av när det fryser.")

Exempel 3:

B: *Mamma, vill du smaka pepparkaka?*

D2: *Nej, tack*, dušo, ne mogu. Sad sam jela ("Nej, tack, älskling, jag kan inte. Jag åt nyss")

Exempel 4:

B: Ali ako skineš, ako *tar bort* nešto... ("Men om du tar bort det, tar bort något...")

Fo: Što je to? ("Vad är det?")

B: Ona, to je njena *pojkvän*... To je onaj... ("Hon, det är henne pojkvän... Det är han...")

Exempel 5:

D2: Hoš soka, hoš vode, *vad vill du ha?* Hoš *kaku?* ("Vill du ha juice, vill du ha vatten, vad vill du ha? Vill du ha kaka?")

Exempel 6:

D1: Šta je *trileće?* ("Vad är *trileće* (tremjolkstårta)??")

D3: Šta ne razumiš? ("Vad är det du inte förstår?")

B: Kolač! (*Kaka!*)

D2: *Man gör den med tre sorters mjölk*

D3: *Tre sorters mjölk?*

D2: *Ja, grädde, mjölk och kondenserad mjölk*

D1: Još manje znam neg što sam znala ("Jag vet mindre nu än till att börja med")

Exempel 7:

D3: Ako svi pričaju sa *små bokstäver*, onda svi mogu *prata* ("Om alla pratar med små bokstäver, kan alla prata")

D2: Dide, ne deri se ni ti. ("Morfar, du får inte heller skrika.")

D3: Sa malim slovima pričaj. ("Pratar med små bokstäver.")

Exempel 8:

M: Ovo su sigurno njihova djeca. ("Det här måste vara deras barn.")

D2: Nisu, nisu. To oni slave sad, prave sebi *kalas*. ("Nej, nej. De firar nu, de har kalas.")

Exempel 9:

D3: Pa nije ovdje tolko hladno... za januar, *det är inte alls kallt* ("Det är inte så kallt här ... för januari, det är inte alls kallt")

D2: Šta smo imali, minus *två* dvije noći ("Vad hade vi, minus två två nätter")

Exempel 10:

D1: *Men den alltså* kaže... de probaj, neš ni osjetiti koliko je jako. ("Men den säger alltså ... prova, du kommer inte ens känna hur stark den är.")

D2: Ma da, ali zato oni nikada nisu *förkylda*. Nit su *magsjuka*. ("Ja, men därför blir de aldrig förkylda. Inte heller magsjuka.")

Som man kan se från ovanstående exempel är språklig interferens och kodväxling vanliga i tal. I kommunikationen mellan medlemmar av generationen 1b och generationen 2 dominerar svenska, och när de talar bosniska infogar de ofta några svenska ord eller hela bisatser på svenska.

I exempel 6 ställer **Dotter 1** frågan på bosniska och **Dotter 2** ger svaret på svenska, på vilket **Dotter 1** svarar igen på bosniska. De första fem exemplen visar en kommunikation där både svenska och bosniska används inom en mening. I vissa meningar är det bara ett lånat ord "Je li nisi ti bila mätt?", men i vissa är det hela bisatser "ali prošetajte pa ćete vidti... alltså det är liksom... ruže...". I exempel 5 anpassar **Dotter 2** det svenska ordet till den bosniska kasusformen "Hoćeš kaku?" (ackusativändelse -u).

Exempel 11:

D2: Znaš kako si *förutsebar*... kaže **Barnbarn** *hon skriver tio million frågor i samma sms*. ("Vet du hur förutsebar du är... **Barnbarn** säger hon skriver tio million frågor i samma sms.")

B: *Neeej, olika: Vad gör du? Hur mår ni? Hur gick det i skolan idag?*

D3: *Jag vill fråga hur ni har det. Och du bara skriver jaaa, ahaaa... Jag får inga svar.*

B: *Ja, du får dem.*

D3: *Det är inga svar... jag vill veta vad som hände i skolan*

B: *Inget speciellt.*

D3: *Jaa...i znaš kako piše *inget speciellt*??* ("Jaa...och vet du hur hon skriver inget speciellt??")

B: *inget sp*

D1: Pa šta ti misliš, šta je *tonåring*... neće ti ona pisati čitavu riječ ("Vad tror du, hur tror du tonåringar är... hon kommer inte skriva hela ordet till dig")

D3: *ne orka napisati ni *inget speciellt** ("hon orkar inte ens skriva inget speciellt")

Exempel 11 visar den vanliga kommunikationen mellan medlemmar av generationen 1b och generationen 2. **Barnbarn** kommunicerar på svenska under hela konversationen, medan döttrarna använder bosniska och svenska omväxlande. När de använder bosniska infogar de svenska ord eller bisatser "Znaš kako si förutserbar ...", och när de talar svenska, för det mesta är hela meningen på svenska "Och du bara skriver jaaa, ahaaa ... Jag får inga svar."

Exempel 12:

D3: Posred *sommaren* ona se sjeti da će *köpat vintermössan*. ("I mitten av sommaren kom hon ihåg att köpa vintermössan.")

D2: Znaš šta je bilo... to je već bilo *på vägen ut kad smo lämna...napuštali onaj stora basaren... på vänster sidan. Jag vet exakt var den var!* ("Du vet vad som hände ... det var redan på vägen ut när vi lämna... lämnade den stora basaren... på vänstersidan. Jag vet exakt var det var!")

I exempel 12 anpassade **Dotter 3**, liksom **Dotter 2** i exempel 5 det svenska ordet till bosniska. Hon använde svenska verbet "köpa" och tillfogade den bosniska infinitiven som slutar på -ti, och i det här exemplet använde hon den trunkerade infinitiven (hon lämnade ut det finala "i"-et och avslutade ordet på "-t"). Verbet "lämna" i **Dotter 2**:s svar är inte anpassat till det bosniska språket, utan det står kvar i infinitivet. En möjlig anpassning skulle ha varit att lägga till den bosniska ändelsen "-li" ("lämnali"). I alla exemplen kan man se att döttrarna mest lånar substantiv eller hela bisatser från svenska. Med undantag av deras svagare bosniska ordförråd kan orsaken till detta vara faktumet att informanterna inte vet hur man böjer ett visst ord på bosniska eller vilken preposition som ska användas i adverbialbisatser.

I samtal mellan generationen 1b:s och 2:s medlemmar är det svårt att märka övergångar från ett språk till ett annat eftersom de sker spontant:

Exempel 13:

D1: Ona priča cijelo vrijeme na bosanskom! *Klockan sex på morgonen*. ("Hon pratar på bosniska hela tiden! Klockan sex på morgonen.")

D3: *Alltså, det är ett irritationsmoment på morgonen... narod što priča na drugom jeziku... ("Alltså, det är ett irritationsmoment på morgonen... människor som pratar på andra språk...")*

D3: *Fy fan*

D2: *Hon i morse.. alltså hon var helt... hon sagt inte ett ord!*

D1: *Men jag var trött!*

D2: *Och jag pratade och hon tittade på sin mobil...*

D1: *Jag var skittrött!*

D2: *Vad fan är det med henne? Hon inte pratar med mig...*

D1: Hej, a ona mala i mala, a znaš kolko melje?? Pa to nema... nitko u vozu ne priča, samo ona! A voz pun naroda! ("...och hon mala och mala, och vet du hur mycket hon mal?? Det finns inte ... ingen på tåget pratar, bara hon! Och tåget är fullt av människor!")

D2: *Sen tänkte jag nej nej...shit det, då får jag också titta på min telefon. Så tog jag fram min telefon...*

D1: ...och sen dvije sekunde i ona počne: HEJ, ZNAŠ ŠTA... ("...och sen två sekunder och hon börjar: HEJ, VET DU VAD...")

Det är intressant att observera att de nästan alltid talar svenska när de berättar om några händelser, särskilt om de förmedlar någons ord. Då använder svenska, även om man börjar samtalet på bosniska eller upprätthåller kommunikationen främst på bosniska. Detta kan man få syn på i språket av **Dotter 2**:

Exempel 14:

D2: *Jag fattar inte vad problemet är... de vidi s učiteljicom kako da joj pomogne.. da joj da ono, uppgifter ili da da nešto kod kuće. I ja sad kažem: Hon har svårt med matte, hon tycker den är svårt. (Läraren svarar:) Jasåå, det är inte vad jag har hört. Men hon har svårt, ono žali se kod kuće i dođe ona: Ja men inte konstigt! Jag undervisar henne i matte. Ona dobiva typ årskurs två. Ona ne radi matte ko svi ostali. ("Jag fattar inte vad problemet är... Kolla med läraren hur man kan hjälpa henne... att ge henne uppgifter eller att ge något hemma. Och nu säger jag: Hon har svårt med matte, hon tycker den är svårt. (Läraren svarar:) Jasåå, det är inte vad jag har hört. Men hon har svårt, hon klagat hemma och hon (läraren) säger: Ja men inte konstigt! Jag undervisar henne i matte. Hon får typ årskurs två. Hon gör inte matte som alla andra.")*

Exempel 15:

D2: *Hon är godkänt, ne mora dolaziti på måndagar, ali behöva öva lite mer. Ma nema šanse. Ti njoj kažeš, a ona će JA, JAG FÖRSÖKER! Ali mislim da se danas malo bojala, ja sam joj rekla: Sad moraš ići i på måndagar. A ona ovako: Jag vill inte! Reko, nema druge. ("Hon är godkänt, hon behöver inte komma på måndagar, men behöva öva lite mer. Inte en chans. Säg det till henne, så kommer hon säga JA, JAG FÖRSÖKER! Men jag tror att hon var lite rädd idag, jag sa till henne: Nu måste du gå på måndagar också. Och hon: Jag vill inte! Jag sa, det finns inget annat.")*

Pauser märks bara när informanterna på grund av forskarens närvaro försöker hitta ett ord på bosniska som de kanske inte använder ofta:

Exempel 16:

D2: *Izmutiš bjelance i šećer da bude ko onaj... ono bijelo... vad heter det...slag, fluff ("Du vispar äggvitorna och sockret för att vara som det... det vita... vad heter det... slag, fluff")*

Fo: Šlag ("Slag")

D2: Ja, i onda dodaješ jedno po jedno žumanjce...šestero jaja. I kad to sve izmutiš onda dodaš...amm...*bakpulver* i... *alltså* pecivo i 2 decilitra brašna. I to je to ("Ja, och sedan lägger du till en äggula i taget... sex ägg. Och när du blandar allt tillsätter du... amm... bakpulver och... alltså bakpulver och 2 deciliter mjöl. Och det är allt")

I exemplet ovan kunde **Dotter 2** inte komma ihåg uttrycket på bosniska. Förtydligandet av det svenska ordet "slag" skulle troligen inte ha inträffat om forskaren inte direkt hade deltagit i samtalet. I sådana situationer märks det att forskaren, även om hon inte uppfattas av informanterna som forskare utan som familjemedlem, påverkade informanternas språkproduktion.

Man kan också se observatörens inflytande i följande exempel på konversationer med **Dotter 3**:

Exempel 17:

D3: To je ono neki *politisk beslut*... da se ono *centralisera*...A oni je onda molesta... neće da odustanu. Malo, ono, čudno... kad sjediš i imaš *möte* i onda *typ* ono..eeeem... ljudi što su, ono, *vuxna*, stariji od mene, *typ* sjede i plaču. *Alltså* zato što sam im ja šef. *Jaa*, hoće *hjälp* od mene *å sånt*. Ovaj... pa je malo, ono, čudno, da nekoga ono... *trösta*, ili kako se kaže. One što ima *typ* eee *šezdese'* godina. ("Det är något politiskt beslut... att det ska centraliseras... Och sedan de misshandlar henne... de kommer inte att ge upp. Lite konstigt... när du sitter och har möte och sedan *typ*... eeeeem... människor som är, *typ*, *vuxna*, äldre än jag, *typ* sitter och gråter. Alltså för att jag är deras chef. *Jaa*, de vill ha hjälp av mig *å sånt*. Det här... så det är lite, *typ*, det där konstigt, att någon *typ*... *trösta*, eller hur säger man det. Den som är *typ* eee sextio år gammal.")

Exempel 18:

D3: Nee, ovo je jedan drugi. Sad isto, imala ono *samtal* sa njim, ono *möte* i ja njemu kažem da mora ono početi da *presentera mer konkret*, ono moraš nešto *liksom* da mi pokažeš da si nešto uradio. ("Nej, det här är en annan. Nu också, jag har ett samtal med honom, *typ*, möte och jag säger till honom att han måste börja presentera mer konkret, *typ*, du måste visa mig något liksom visa mig att du gjort något.")

Exempel 19:

D3: A ima isto jedan *liksom* mlađi, on je isto ono, nemaju... kako se kaže... *verklighetsförankringen*... *alltså* jer ima jedan, počeo da radi prvo kad smo mi ono *vår* prošle godine u maju i on sad radi samo ono *lokala*, škole i to. Ovaj, i onda on kad je potpisio reko je da će biti *pappaledig*. Znaš, od septembra do marta... ja bara... *alltså*, šta si tražio novi posao ako počinješ da budeš *pappaledig*? ("Och det finns en liksom yngre, han är också, *typ*, de har inte... hur säger man det... verklighetsförankringen... alltså eftersom det finns en, han började arbeta först när vi, *typ*, våren förra året i maj och han arbetar nu bara, *typ*, lokala, skolan och det. Um, och sedan när han skrev under sa han att han skulle vara pappaledig."

Förstår du, från september till mars... ja bara... alltså, varför letade du efter ett nytt jobb om du kommer att vara pappaledig??")

Detta samtal ägde rum mellan forskaren och **Dotter 3**. Som exempel användes tre längre stycken som **Dotter 3** berättade. **Dotter 3** berättade om händelser på jobbet och konversationen var inte på svenska, även om det tidigare visades att hon var betydligt bättre på svenska än på bosniska. (se Tabell 1 och Tabell 2). På grund av det direkta samtalet med forskaren anpassade sig **Dotter 3** till forskarens tal. I det här fallet handlar det om att anpassa språket till lyssnaren. Förutom det faktum att jag som forskare talade kroatiska (lätt begriplig för talare av bosniska) är det också viktigt att notera att vi aldrig kommunicerat på svenska innan undersökningen påbörjades, så det skulle vara onaturligt för informanterna att uteslutande prata svenska med mig. Men eftersom hon var bekant med mina kunskaper i svenska kunde hon använda svenska uttryck i vårt spontana samtal utan hinder. Konversationen med mig skiljer sig därför åt från konversationer med andra informanterna: de flesta konversationerna ägde rum på bosniska. Men samtalet med mig skiljer sig också från samtalet hon har med **Far**: Hon använder mycket mer svenska uttryck när hon pratar med mig.

Generation 1b:s och generation 2:s samtal med **Far** är specifika eftersom de väljer ett visst språk beroende på det mål de vill uppnå, det vill säga hur de uppskattar vikten av budskapet de förmedlar. Döttrarna pratar med **Far** på bosniska eftersom de vet att han inte har lärt sig svenska särskilt bra och att han bara använder den sällan och att han kanske inte förstår vad de vill berätta för honom. Om de inte kommunicerar direkt med honom, och han är närvarande, kommer de mycket troligt att tala svenska, men också översätta delar av konversationen för **Far**. **Barnbarn** pratar med **Far** på svenska, även om hon vet att han inte alltid förstår henne i helhet.

Exempel 20:

F: E je l', je l' voliš ti još one kolače? One koje sam ti donosio iz Bosne? Oni mali ("Gillar du de kakorna? De jag tog med till dig från Bosnien? De små")

B: *Jag älskar dem*

Exempel 20 illustrerar *dual-lingualism*: **Far** ställer en fråga på ett språk och **Barnbarn** svarar på ett annat. **Barnbarn** pratar bosniska bara när det är viktigt för henne att **Far** kommer ihåg något och när hon vill vara säker på att han har förstått henne i helhet:

Exempel 21:

B: *Hämta mig klockan sju.* U sedam dođi, dide! ("Hämta mig klockan sju. Komm klockan sju, morfar!")

Trots att Far förstår svenska är **Barnbarn** medvetet om att han i vissa fall inte förstår henne helt, så hon talar medvetet bosniska, vilket hon vanligtvis inte använder i kommunikation med andra familjemedlemmar.

5.3 Halvstrukturerad sociolingvistisk intervjun med generationen 1b:s och 2:s medlemmar

Genom en halvstrukturerad intervju med **Dotter 1**, generationen 1b och generationen 2 samlade jag inte bara allmän information om enskilda medlemmar utan också om deras syn på bosniska och svenska, förhållandet mellan identitet och språk och språkliga problem de stött på eller fortfarande stöter på. Jag tog hänsyn inte bara till innehållet i informanternas svar utan också på deras språkproduktion.

Efter att alla informanterna svarat på frågorna jag ställde under intervjun, berättade några av dem om några situationer eller klargjorde sina kunskaper i ett visst språk.

Exempel 22:

D1: Ja još uvijek ne mogu... ja još uvijek imam bosanski naglasak, ko što pričaju recimo... ko što sam pričala prije. Ja imam *brytning* na švedskom. ("Jag kan fortfarande inte... Jag har fortfarande en bosnisk accent, som de talar... som jag talade tidigare. Jag har *brytning* på svenska.")

D3: Ja imam *brytning* kad pričam na bosanskom. ("Jag har *brytning* när jag talar bosniska.")

D2: I ja isto. ("Jag också.")

D1: Ja bosanski pričam ko što sam pričala i kad odem u Bosnu ja mogu da se, ono, da promijenim, da pričam... recimo, ja u Hrvatsku kad dođemo mogu da skrenem malo na hrvatski, razumiješ? A one, one imaju *brytning* na bosanskom. ("Jag talar bosniska som jag gjorde och när jag åker till Bosnien kan jag, typ, växla, att tala... låt oss säga, när vi kommer till Kroatien, jag kan växla lite till kroatiska, förstår du? Och de, de har *brytning* på bosniska.")

D2: Ja imam *äcklig* bosanski. ("Jag har en *äcklig* bosniska.")

D1: A zato ja imam na švedskom *brytning*. Ja ne znam ono ö, ä, å. Ja to još uvijek ne mogu da izgovorim. Puno sa mamom i tatom pričam bosanski i onda ne mogu nikako da okrenem na švedski. ("Och det är därför jag har *brytning* på svenska. Jag vet inte, typ, ö, ä, å. Jag kan fortfarande inte säga det. Jag pratar mycket med mamma och pappa på bosniska och då kan jag inte växla till svenska.")

Dotter 1 berättade om sina kunskaper i det bosniska språket på bosniska. Hon talar säkert om sina kunskaper i bosniska och tillskriver kunskapen till ständig kommunikation med **Mor** och **Far**. Ibland stöter hon på problem med svenska, särskilt med uttalet av bokstäver som å, ö och ä. Däremot kommenterade **Dotter 2** och **Dotter 3** att situationen var omvänd. De har inga problem med det svenska språket, men deras bosniska låter "äcklig". Med undantag på begränsat ordförråd och otillräcklig kunskap om grammatikregler i deras kommunikation, kommenterade **Dotter 3** förhållandet mellan språk och känslor.

Exempel 23:

D3: *För mig det är bättre att förklara na engleskom. Kako se osjećam, ono na primjer, neg na bosanskom. Šta b ja rekla eee ja se osjećam ee... ne znam ni kako se kaže ledsen. Šta ću reći jag är ledsen, ja se osjećam... emm...emm... da ću plakati. Alltså det låter... ("För mig det är bättre att förklara på engelska. Hur jag känner, till exempel, än på bosniska. Vad skulle jag säga... eee jag känner mig ee... Jag vet inte ens hur jag ska säga ledsen. Vad ska jag säga jag är ledsen, jag känner... emm... emm... att jag kommer att gråta. Alltså det låter...")*

Fo: Tužno.

D3: Tužno! Tužno! Et! ne znam reći ni ja se osjećam tužno. I onda kako bi ja to objasnila zašto sam na primjer tužna? I kad bi znala to objasniti, nisam u kontakt s tim riječima što govorem. Ko da pričam da je ono nešto tamo bijelo. Typ. To je lite konstigt ono. ("Tužno! Tužno! Exakt! Jag kan inte ens säga att jag känner mig ledsen. Och hur skulle jag då kunna förklara varför jag är ledsen till exempel? Och om jag kunde förklara det, har jag inte kontakt med de orden jag säger. Som för att säga att något där är vitt. Typ. Det är lite konstigt, typ.")

Man kan se i exemplet att den yngsta dottern inte identifierar med bosniska eftersom språket känns abstrakt för henne. Hon saknar således en känslomässig koppling till det språket, vilket hon betraktar som ett främmande språk. Även om bosniska nu är ett främmande språk för henne, var hon en gång tvungen att lära sig svenska som främmande språk.

Exempel 24:

D3: Ja imala ono svårt på en och ett, ja mislim da su svi imali svårt. Nisam znala je l' en bil il je ett bil. E onda mi je en lärare, što je bila Švedanka rekla: före varje ord ska jag säga: den jävla och sen ska jag säga bilen. I šta završi, onda znam je l' je en il je ett. Typ den jävla bilen onda je en bil, den jävla taket... nej, det låter inte bra. Det måste vara det jävla taket. ("Jag hade svårt på en och ett, jag tror att alla hade det svårt. Jag visste inte om det är en bil eller ett bil. Och då sade en lärare, hon var svensk: före varje ord ska jag säga: den jävla och sen ska jag säga bilen. Och hur det slutar, då vet jag om det är en eller ett. Typ den jävla bilen, då är det en bil, den jävla taket... nej, det låter inte bra. Det måste vara det jävla taket.")

Efter att hon förklarat problemet med *en* och *ett* visade informanten mig också sina anteckningsböcker från grundskolan. Förutom ovanstående problem visste **Dotter 3** inte när man skulle använda en dubbel bokstav och när man bara skulle använda en. Hon plågades av ord som *aldrig* och *alltid* – hon hävdar att hon blandade ihop dem och inte kunde komma ihåg när man skulle skriva två l och när man bara skulle skriva en. **Dotter 2** hade samma problem med dubbla bokstäver.

Det är intressant att det i talet av **Dotter 2** och **Dotter 3** ofta förekommer språklig interferens, trots den sämre kunskapen i det bosniska språket.

Exempel 25:

D3: Kada smo mi došli u Švedsku, onda nismo znali å, ä, ö i onda smo mi govorli a sa dvije tačke, o sa dvije tačke, a sa kružićem... ("När vi kom till Sverige, då kunde vi inte å, ä, ö och sedan sa vi a med två prickar, o med två prickar, a med en cirkel...")

D2: Halo, još uvijek to govorimo! ("Hallå, det säger vi fortfarande!")

D1: *Då har du ett problem.*

(...)

D2: E al ja isto kad hoću **Barnbarn**, kad piše nešto na primjer i ona meni kaže: hur stavar man det? Säga. Ja njoj onda kažem: es, a sa dvije tačke... ("Men jag också när jag vill **Barnbarn**, när hon till exempel skriver något och hon säger till mig: hur stavar man det? Säga. Jag säger sedan till henne: es, a med två punkter...")

Som i de föregående exemplen talar **Dotter 2** (se exempel 14 och 15) främst bosniska, men när hon imiterar direkt tal använder hon svenska, det språk som personen använde när hen talade.

5.4 Döttrarnas identitet och kommunikation på bosniska

Döttrarna kommenterade också sina besök i Bosnien och Hercegovina och Kroatien. **Dotter 2** och **Dotter 3** sa att det var ett problem för dem att kommunicera på bosniska. **Dotter 3** sa att hon ofta var bara tyst för att hon kände sig obekvämt och inte ville skämmas. När hon kom till Bosnien med sin **Mor** och **Far** i början av tjugooårsåldern retades hon för att hon "låtsades vara svensk" och inte talade "riktig bosnisk". Eftersom hon inte är från Sverige ansåg hon Bosnien vara hennes hemland när hon var ung. Men det var just på grund av dessa korrigeringar och folk i Bosnien som hon inte kände, att hon började betrakta Sverige som sitt hemland. Faktumet att hon växte upp där och fick vänner bidrog ytterligare till hennes attityd. Men hennes åsikt

skakades vid ett tillfälle då hon upplevde att hon var i en sämre position på grund av sitt namn och efternamn, med ett exempel på diskriminering när hon letade efter ett jobb. Trots detta, på grund av åren hon har bott i Sverige och alla minnen hon har, kopplar hon fortfarande sin identitet mer till Sverige än till Bosnien.

Dotter 2 är något mer framgångsrik i att kommunicera på bosniska än **Dotter 3**. När hon kommer till Bosnien brukar hon i början ha samma problem som **Dotter 3** eftersom hon sällan talar bosniska i Sverige, och ännu mindre ofta bara bosniska, utan svensk inblandning. Först brukar hon därför vara tyst, men med tiden börjar hon tala bosniska alltmer. Det som stör henne mest i samtal är bristen på ordförråd, men hon lyckas också kompensera för det efter ett par veckor.

Dotter 1 har det enklaste att anpassa sig till det bosniska språket. Som hon sa tidigare (se exempel 22), anpassar hon sitt tal lätt. Precis som **Dotter 2** har hon ibland problem med vissa uttryck för att hon inte brukar använda något särskilt ordförråd, men efter några veckor kommer hon ihåg glömda ord och uttryck. Till exempel blev hon väldigt road av termen *klinčić* (kryddnejlika), som hon trodde att hon inte hade hört tidigare, men som hon kom ihåg efter mitt omnämnande.

Det är intressant att **Dotter 1** förbinder sin identitet med Bosnien nästan i samma utsträckning som med Sverige, men hon tycker inte om att prata bosniska på offentliga platser i Sverige. Som hon säger skäms hon inte för att prata bosniska, utan hon tycker att det helt enkelt inte är lämpligt att tala ett språk bland människor som de flesta inte förstår. Som ett exempel nämner hon sin arbetsmiljö där ett stort antal utlänningar arbetar. När hon till exempel hör några av sina medarbetare prata med varandra spanska är hon omedelbart obekväm eftersom hon inte vet vad de pratar om, det vill säga det är möjligt att de kommenterar någon eller något, och ingen annan vet vad deras samtal handlar om. Även om bosnierna arbetar med henne undviker hon att kommunicera med dem på bosniska.

Inte ens **Dotter 3** gillar att prata bosniska framför människor som inte förstår bosniska. Bortsett från att kommunikation på bosniska i allmänhet är ett problem för henne, tycker hon att andra människor i rummet inte är bekväma när två personer pratar ett språk de andra inte kan eller inte riktigt förstår. Hon tog också arbetsmiljön som ett exempel, eftersom en av hennes medarbetare kommer från Bosnien. Även om han försökte prata med henne på bosniska flera gånger, började hon spontant prata svenska så att konversationen kunde fortsätta på svenska.

När jag frågade Döttrarna om deras modersmål, svarade **Dotter 1** att hennes modersmål var bosniska, även om det inte används varje dag. Hon sa att hon tänkte nästan lika ofta och mycket (se tabell 4) på svenska som på bosniska, även om hennes arbetsterminologi nästan uteslutande är relaterad till svenska, eftersom hon aldrig hade lärt sig den på bosniska. **Dotter 2** och **Dotter 3** sa att deras modersmål var svenska. Även om de, liksom **Dotter 1**, föddes i Bosnien och Hercegovina och växte upp där tills de var tolv respektive nio år gamla, ersatte det svenska språket och dess dagliga användning det bosniska språket. De säger att de tänker på svenska (se tabell 5), och eftersom de inte hade ett rikt ordförråd på bosniska innanför de kom till Sverige, var det inte svårt att ersätta det med svenska. De säger att de inte ens kunde prata om jobbet på bosniska eftersom de lärde sig terminologin relaterade till sina jobb på svenska och de använde aldrig bosniska i det sammanhanget.

6. SLUTSATS

Efter alla informationer var samlade och analyserade, kunde jag konstatera att det fanns skillnader mellan mina hypoteser och resultaten. I enlighet med mitt antagande har **Mor** och **Far** från generationen 1a haft det svårt att lära sig svenska. De fortsätter att identifiera med Bosnien och fortsätter att känna sig anslutna till sitt hemland och sitt modersmål. När de kommunicerar med varandra använder de nästan uteslutande det bosniska språket, **Far** har inte behärskat svenska på en tillräcklig nivå för att kunna kommunicera spontant på svenska medan **Mor** har gjort det. Den äldsta dottern (**Dotter 1**), till skillnad från **Mor** och **Far** har behärskat svenska utan stora svårigheter och pratar bosniska fortfarande mycket väl. Hon utvärderar sina kunskaper i svenska som sämre än de är. Hon kopplar sin identitet till Bosnien, men också i hög grad till Sverige. Generationen 2:s informant angav svenska som sitt modersmål, och bosniska är ett främmande språk för henne. Hon associerar sin identitet med Sverige, eftersom hon bara har varit i Bosnien några gånger och bara inom familjen talar hon ibland bosniska. Det är viktigt att upprepa att på grund av observatörernas paradox talade informanten bosniska oftare under undersökningen, även om detta inte är något vanligt för henne. Hon pratade nästan alltid på bosniska med forskaren och kommunikationen med andra familjemedlemmar ägde rum på svenska. Generationen 1b visade den största avvikelser från ovanstående hypotes. **Dotter 2**, till skillnad från hypotesen, har glömt många bosniska uttryck och har svårt att kommunicera på bosniska. **Dotter 3** har ännu större problem med det bosniska språket eftersom hon inte identifierar sig med det. Både **Dotter 2** och **Dotter 3** förklarade att de ansåg svenska

som modersmål, i motsats till min hypotes. Båda förknippar sin identitet med Sverige och i mindre utsträckning med Bosnien.

För den här typen av forskning är det möjligt att ta hänsyn till var informanterna själva är bosatta. Deras bostadsort kan påverka deras inställning till språket och den egna identiteten. Det jag inte har behandlat i min uppsats, och vad som skulle vara bra i framtida forskning (om omständigheterna är likartade), är att studera i vilken utsträckning respondenterna ser mig som forskare och i vilken utsträckning som familjemedlem.

LITTERATURFÖRTECKNING

Bloomfield, L. (1973) *Language*, London: Compton Printing Ltd.

Bowern, C. (2008) *Linguistic Fieldwork: A Practical Guide*, Chippenham: CPI Antony Rowe.

Clyne, M. (2003) *Dynamics of Language Contact*, Cambridge: Cambridge University Press. 1-6.

Filipović, R. (1986) *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti & Školska knjiga.

Grosjean, F. (2008) *Studying Bilinguals*. Oxford: Oxford University Press.

Hlavac, J. (2003) *Second-Generation Speech. Lexicon, Code-Switching and Morpho-Syntax in Croatian-English Bilinguals*. Bern: Peter Lang.

Labov, W. (1978) *Sociolinguistic patterns*, Oxford: Basil Blackwell.

Labov, W. (1984) *Field methods of the Project on Linguistic Change and Variation* i Baugh, J. och Sheryer, J. *Language in use*, Englewood Cliffs: Prentice Hall. 28-53.

Milroy, L. och M. Gordon (2003) *Sociolinguistics: Method and Interpretation*. Oxford: Blackwell Publishing.

Starčević, A. (2014) *Hrvatski i engleski jezik u dodiru: hrvatska iseljenička obitelj u Kanadi*, doktorsavhandling. Zagreb: Filozofski fakultet

Trudgill, P. (2000) *Sociolinguistics an introduction to language and society*, 4. uppl., London: Penguin Books Ltd.

Wardhaugh, R. (2006) *An introduction to sociolinguistics*, 5 uppl., Padstow: Blackwell Publishing.

Wei, L. (2000) *The bilingualism reader*, London: Routledge.

Weinreich, U. (1953) *Languages in Contact: Findings and Problems*. New York: Linguistic Circle of New York.

Wengraf, T. (2001) *Qualitative Research Interviewing: Biographic Narrative and Semi-Structured Methods*. London – New Delhi: SAGE.

Wolfram, W. (2011) *Fieldwork Methods in Language Variation* i Wodak, R., Johnstone, B. och Kerswill, P. *The Sage Handbook of Sociolinguistics*. Los Angeles/London: SAGE. 296-311.

Wray, A. och Bloomer, A. (2006) *Projects in linguistics: A practical guide to researching language*, 2. uppl., Hodder Education.

Språka på svenska:

Språkbruk i en invandrarfamilj från det forna Jugoslavien

Abstrakt

Uppsatsen fokuserar på språkkontakt hos två generationer i en invandrarfamilj som kom till Sverige från Bosnien och Hercegovina 1993. Alla generationernas förflutna undersöks, dvs. ankomsten av generationerna 1a och 1b till Sverige och generationen 2:s början på att lära sig bosniska. Genom intervjuer samlades in data om hur de som kom från Bosnien började lära sig svenska och anpassade sig till den nya miljön. Efter den historiska översikten beskrivs och analyseras ljudmaterialet som samlats in under deltagande observation. Dominansdomäner, språkstörningar och andra språkfenomen som finns i informanternas tal kommenteras på grund av ljudmaterialet. Slutligen beskrivs de tre döttrarnas (dotter från generationen 1a och döttrar från generationen 1b) språkliga attityder och känslor av tillhörighet till en viss identitet, allt på grund av information som samlades genom en halvstrukturerad sociolingvistisk intervju.

Upotreba jezika u useljeničkoj obitelji iz bivše Jugoslavije

Sažetak

Rad se fokusira na jezike u kontaktu kod dviju generacija iseljeničke obitelji koja se 1993. godine preselila iz Bosne i Hercegovine u Švedsku. Istražena je prošlost obje generacije (prve podijeljene na generaciju 1a i 1b), odnosno dolazak generacije 1a i 1b u Švedsku te početak usvajanja bosanskog jezika kod generacije 2. Kroz intervjuje su prikupljeni podaci o počecima učenja švedskog jezika doseljenika iz Bosne te o njihovom prilagođavanju novoj okolini. Nakon povijesnog pregleda analizirani su audio materijali prikupljeni tijekom sudioničkog promatranja. Iz audio materijala zabilježene su domene dominantnosti, jezične interferencije i ostali jezični fenomeni prisutni u govoru ispitanika. Naposljetku su tri kćeri (Kći iz generacije 1a i Kćeri iz generacije 1b) ispitane o svojim jezičnim stavovima i osjećaju pripadnosti određenom identitetu kroz polustrukturirani sociolingvistički intervju.

Language use in an immigrant family from the former Yugoslavia

Abstract

The essay focuses on language contact in two generations of an immigrant family who came to Sweden from Bosnia and Herzegovina in 1993. The past of all generations is examined, i. e. the arrival of generations 1a and 1b to Sweden and the beginnings of the generation 2's acquisition of Bosnian. Through interviews, data was collected on how those who came from Bosnia began to learn Swedish and adapted to the new environment. Following the historical overview, the audio material collected during participant observation is described and analysed. Domains of language dominance, language interferences and other linguistic phenomena found in the informants' production are analysed based on the audio material. Finally, the linguistic attitudes of the three daughters (daughter from generation 1b and the two daughters of generation 2) and their feelings of belonging to a certain identity are described, based on information gathered through a semi-structured sociolinguistic interview.